

ΜΙΛΤΙΑΔΗ ΣΑΡΑΝΤΗ

ΚΩΔΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ
ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΑ

Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Ε' τόμου τῶν «Θρακικῶν»

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΣ Ι. Α. ΑΛΕΥΡΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑΣ

1934

ΚΩΔΙΚΕΣ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΑ

Εἰς ἀπόστασιν πενήκοντα περίπου χιλ. μέτρων Δυτικῶς τῆς Κων)-
πόλεως καὶ δεκαοκτῶ Β. Α. τῆς Σηλυβρίας εὐρίσκεται ἡ μικρὰ πόλις τῶν
Μετρῶν.

Ἡ πόλις αὕτη ἐγένετο γνωστοτέρα κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους
(1912—1913) ὑπὸ τὸ Τουρκικὸν τῆς ὄνομα, τὸ τῆς Τσατάλτζας ἐκ τῆς παρ'
αὐτὴν γενομένης κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Νοεμβρίου 1912 αἰματηρᾶς μάχης.
Ἡ ἱστορία τῆς, ὡς καὶ ἡ ἱστορία τῶσων ἄλλων πλέον ὀνομαστῶν Θρακι-
κῶν πόλεων, αὐτὴν οὐχὶ μόνον διέπρεψαν κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους,
ἀλλὰ καὶ διέσωσαν καὶ διετήρησαν τὸν ἀκραιφνῆ ἑλληνικὸν τῶν χαρα-
κτῆρα κατὰ τοὺς μακροὺς σκοτεινοὺς αἰῶνας, διὰ τὰ τὸν παραδώσασιν μέ-
χρις ἡμῶν, μέχρι τῆς ἀποφράδος ἡμέρας καθ' ἣν ἐφηρόσθη ἡ ὑποχρεω-
τικὴ ἀνταλλαγὴ τῶν ἑλληνοτουρκικῶν πληθυσμῶν καὶ τῆς πέραν τοῦ Ἐ-
βρου, τῆς ἀνατολικῆς Θράκης, ὀλίγον μᾶς εἶναι γνωστή.

Αἱ Μέτραι ἢ κοινῶς οἱ Μέτριες μέχρι τοῦ 1909, ὅτε προήχθησαν εἰς
μητροπόλιν ¹⁾, κατὰ τὴν σωζομένην ἐκκλησιαστικὴν τάξιν ἀναφέρονται
πάντοτε ὡς μία τῶν πολλῶν ἐπισκοπῶν τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας ²⁾
κεχωρισμέναι τῆς ἐπισκοπῆς Ἀθύρα. Ὡς πρῶτος δ' Ἐπίσκοπος Μετρῶν ἢ
ἀκριβέστερον Μέρων ἀναφέρεται ἀπὸ τοῦ 783 ὡς συμμετασχῶν εἰς τὴν
Ζ' οἰκουμενικὴν σύνοδον ³⁾.

¹⁾ Ἐκκλ. Ἀλήθεια τόμ. ΚΘ'. (1909) σ. 300.

²⁾ Πάλλη καὶ Ποιτῆ Συντ. τόμ. Ε'. σελ. 476. Ὁ Μέρων φέρεται 15ος εἰς τὴν
τάξιν ὃ δὲ Ἀθύρων 17ος.

³⁾ Ἀνθ. Ἀλεξούδη χρονολ. κατάλογ. «Νεολόγος» ἐφ. Κων)πόλεως 1892 Ἀπρι-
λίου 30.

Εἶνε ὁμως ἄγνωστος ὁ χρόνος τῆς συγγωνεύσεως αὐτῆς μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς Ἀθύρα. Αἱ περὶ τῶν ἐπισκοπῶν τούτων ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Γεδεῶν διατυπώμεναι σκέψεις ὡς καὶ τὰ περὶ τῆς καταστάσεώς των κατὰ τὰ τελευταῖα πρὸ τῆς ἀλώσεως καὶ τὰ μετ' αὐτὴν ἔτη μοὶ φαίνονται ὀρθαί¹⁾.

Οἱ κώδικες τῆς Ἐπισκοπῆς Μ. καὶ Ἀθύρα ἀνάγονται εἰς τὰ ἀπὸ τοῦ 1577 κ' ἐντεῦθεν ἔτη. Τοῦτο συνάγεται ἐκ τοῦ ἐν τῇ σελίδι 5 τοῦ κώδικος ἀντιγράφου ἐνὸς πατριαρχικοῦ γράμματος· τοῦ ἴσου καὶ ὁμοίου τοῦ πατριαρχικοῦ γράμματος τοῦ οἰκουμενικοῦ Ἱερεμίου. Τὸ ἔγγραφο φέρει ὡς ἡμερομηνίαν ἐν μηνὶ Ἀπριλίῳ Ἰνδικτιῶνος δ'. Ἀλλ' εἶναι κατάδηλον ἐκ τοῦ γραφικοῦ χαρακτῆρος ὅτι ἀντεγρᾶφη παρὰ τοῦ τότε Ἐπισκόπου Μέτρων καὶ Ἀθύρα Διονυσίου, ὅστις ἐν σελίδι 8 ὑπογράφει ἰδίαν του πρᾶξιν μὲ ἡμερομηνίαν Ἰνδικτιῶνος θ' Δεκεμβρίου λα'. Καὶ τὸν ἐπίσκοπον τοῦτον θεωροῦμεν ἡμεῖς προκάτοχον τοῦ Γερμανοῦ, παρὰ τὴν γνώμην τοῦ ἀπὸ τοῦ 1761 μέχρι τοῦ 1783 ἐπισκοπεύσαντος ἐν Μέτραις Γερασίμου, ὅστις εἰς τὸν χρονολογικὸν τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἐπισκοπῆς Μετρῶν κατὰλογόν του, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, κατατάσσει πρῶτον. Τὴν γνώμην αὐτὴν στηρίζομεν ἐπὶ τοῦ ἐν ταῖς σελίδι 2 καὶ 3 πρακτικοῦ καταγραφῆς τῶν σκευῶν τῆς ἐκκλησίας Μέτρων καὶ Ἀθύρα. Τὸ πρακτικὸν ἐκεῖνο φέρει τὸν γραφικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἐπισκόπου Γερμανοῦ καὶ ἡμερομηνίαν ζ' ἢ δηλαδή 7090 ἀπὸ κτίσεως, συμπίπτουσιν μὲ τὸ 1582 ἀπὸ γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Ἀναφέρει δὲ τοῦτο ὅτι ἡ καταγραφή ἐγένετο κατέμπροσθεν τοῦ ἐπισκόπου κυροῦ Διονυσίου καὶ ὅτι ὠρισμένα ἐκ τῶν ἀπαριθμουμένων ἐν τῷ πρακτικῷ ἀντικειμένων ἐν οἷς καὶ τὴν πατερίτζαν τ' ἀφιέρωσεν ὁ κύριον Διονύσιος.

Οὕτω γνωρίζοντες ἐξ ἄλλων πρακτικῶν τοῦ κώδικος ὅτι ὁ μὲν Γερμανὸς ἐξηκολούθησε νὰ εἶναι ἐπίσκοπος καὶ μέχρι τοῦ 1587²⁾, τοῦ δὲ Διονυσίου ὅτι τὸ μόνον ἐνυπόγραφον πρακτικόν, φέρει ἡμερομηνίαν 31 Δεκεμβρίου, Ἰνδικτιῶνος θ' καὶ συνδυάζοντες ταῦτα πρὸς τὸ γεγονός ὅτι εἰς τὰ 1573—χρόνον καθ' ὃν συνέπεσε νὰ πατριαρχεῖν τὸ πρῶτον ὁ Ἱερεμίας ὁ Β'³⁾—ὅτι ἔχομεν ἀρχὴν Ἰνδικτιῶνος, ἀγόμεθα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ μὲν Δεκέμβριος τοῦ θ' ἔτους τῆς Ἰνδικτιῶνος ἐκείνης συμπίπτει πρὸς τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1581, ὁ δὲ Ἀπρίλιος τοῦ ἔτους δ' τῆς Ἰνδικτιῶνος μὲ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1577. Ἦτοι πρὸς τὸ χρονικὸν σημεῖον τῆς πρώτης ἐγγραφῆς εἰς τὸν κώδικα.

¹⁾ Ἐκκλ. Ἀλ. τ. (Α' 1910) σελ. 20—22 καὶ τ. ΑΖ' (1917) σελ. 100.

²⁾ Κώδ. σελ. 55.

³⁾ Οὗτος ἐπατριαρχευσεν τρίς, τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ 1572—1579.

Τοὺς κώδικας τῆς Ἐπισκοπῆς ταύτης, φαίνεται ὅτι πρῶτος κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους παρετήρησεν ὁ Ἀλ. Πασπάτης. Εἶνε γνωστὴ ἐξ ἄλλου ἢ δρᾶσις τοῦ ἀειμνήστου Πασπάτη ὅστις διὰ τοῦ παραδείγματός του ἐκαλλιέργησεν τὴν ἰδέαν τῆς δι' ἐπιτοπίου ἐρεῦνης μελέτης τῶν ἱστορικῶν προαστείων τοῦ Βυζαντίου¹⁾ χωρὶς ἀτυχῶς νὰ εὕρῃ πολλοὺς μιμητὰς²⁾. Βραδύτερον, κατὰ τὸ 1884, ὁ διηρηδὸς ἐρευνητῆς τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῶν, μέγας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου χαρτοφύλαξ καὶ νῦν πρόεδρος μελὸς τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, κ. Μ. Γεδεῶν δὲν ὠκνησε ν' ἀναδιφήσῃ καὶ τοὺς κώδικας τῆς καταφρονημένης ἐπισκοπῆς.³⁾

Ἀλλὰ, ἐξ ὅσων δημοσιεύσεών του ἐγὼ τοὐλάχιστον γνωρίζω, φαίνεται ὅτι περιορίσθη εἰς τὸ νὰ σταχυολογήσῃ καὶ δημοσιεύσῃ⁴⁾ τινὰ μό-

¹⁾ Ἀλ. Πασπάτης. Τὰ θρακικὰ προάστεια τοῦ Βοσπόρου. Ἐλ. Φιλ. Σύλλ. τόμ. ΙΒ. σ. 33 κ. ἐπ. Τὰ ἀνατολικά προάστεια τοῦ Βοσπόρου αὐτόθι σελ. 43 καὶ ἐπ.

²⁾ Μ. Γεδεῶν. Λίθοι καὶ κεράμια καὶ Ξ. Σιδερίδης.

³⁾ Ἐκκλ. Ἀλήθεια τ. Α' (1910) σ. 20—22 Μ. Γεδεῶν. Ὅτι τοὺς ὀρθοδόξους τῆς ἐλευθέρου ἐπισκοπῆς ἐποίμανεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ρώμης.

⁴⁾ Οὗτω ἐδημοσίευσεν τὰ περὶ τῶν μεγάλων διεργηθέντων κληρικῶν. Ἐκκλ. Ἀλ. Τ. ΚΘ'. σ. 395, Ἀποσημειώματα Γερ. Μ. Γεδεῶν. Τὰ τοῦ Ρωσσοτουρκικοῦ πολέμου γεγονότα (1768—1774) Ἐκκλ. Ἀλ. τόμ. λδ'. (1913), ὑπὸ τὸν τίτλον: Θρακῶν παλαιὰ πάθη. σελ. 366 κ. ἐ. Τὰ τῆς ὑποδοχῆς τοῦ πρώτου μετὰ τὴν ἐπακολουθήσαν ἐιρήνην πρέσβους τῆς Ρωσσίας Νικ. Ρεπνὴν.—αὐτόθι συνέχεια.

Ἐκ τῶν δημοσιευμάτων τούτων δὲν ἔχω ὑπ' ὄψιν μου τὰ περὶ διεργηθέντων. Κατὰ συνέπειαν δὲν γνωρίζω κατὰ πόσον αἱ ἐν τῷ κώδικι σημειώσεις ἀπεδόθησαν πιστῶς. Κρίνων ὁμως ἐκ τῶν περὶ Ρωσσοτουρκικοῦ πολέμου δημοσιευθέντων βλέπω ὅτι ὁ τότε διευθυντῆς τοῦ Πατριαρχικοῦ δημοσιογραφικοῦ ὄργανου, φρονίμως ποῖων, ἀπέφυγεν ἐπιμελῶς καὶ ἐντέχνως ν' ἀναγράψῃ πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην νὰ θίξῃ τὴν σωβενιστικὴν φιλοτιμίαν τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως. Εὐχῆς ὅθεν ἔργον θὰ ἦτο νὰ ἐδημοσίευσεν τὰ «Θρακικὰ» ὅλας τὰς ἱστορικὰς σημειώσεις τοῦ ἐπισκόπου Γερασίμου αὐτολεξεῖ.

Δυνάμεθα ἐν τούτοις ἀπὸ τοῦδε ν' ἀναγείρωμεν τὰ συνοδεύοντα τὸ δημοσίωμα ἐκεῖνο σκόλια τῆς Ἐκκλ. Ἀληθείας περὶ τῆς δῆθεν τουρκοφιλίας τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ ἀποκαλοῦντος ἀσεβεῖς τοὺς Ρώσους. Ἡ κατὰ τῶν Ρώσων ἀγανάκτησις τοῦ Γερασίμου, παρακολουθήσαντος τὴν ἀγωνίαν τοῦ ἐν Τουρκίᾳ χριστιανικοῦ κόσμου κατὰ τὰ ἐξ ἐκεῖνα ἔτη καὶ γνωρίσαντος ἐκ τοῦ πλησίον τὸς κολοσσιαίας εἰς χρέημα καὶ αἷμα θυσίας τῶν ὑπὸ τοὺς Τούρκους χριστιανῶν ἰδίᾳ τῶν Ἑλλήνων, ἀφοῦ, ὡς γράφει, τὰ κακὰ ὅπου ἔπαθαν οἱ Χριστιανοὶ δὲν περιγράφονται, καὶ ὅτι ἐξάθησαν χριστιανοὶ ραγιαδες εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα ἕως τετρακόσιες χιλιάδες, εἶναι πλέον ἢ δεικναιολογημένη. Ἡ ψυχὴ τοῦ σεβασμίου ἐκείνου κληρικοῦ ἦτο ἀδύνατον ν' ἀνεχθῆ τὴν ἐκ νέου—διὰ πράξεως ἔθνους χριστιανικοῦ—παράδοσιν εἰς τοὺς ἀλλοθρήσκους πόλεων καὶ χωρῶν, αἵτινες εἶχον ἀπελευθερωθῆ διὰ τῶν ὅπλων, γενομένην διὰ τὰ κέρδη, ὅπως γράφει, τῶν πραγματειῶν!

Ὁ διαπρεπὴς κατὰ τοὺς χρόνους ἐκεῖνους Ἑλληὴν ἱεράρχης εἶχεν ἀπολύτως δίκαιον περεμβάλλον εἰς τὴν ἐξιστόρησίν του. «Αὐτὰ ἐκέρδιον εἰς αὐτὸν τὸν πόλεμον οἱ ἀσεβεῖς Ρῶσοι».

νον ἐκ τῶν σημειώσεων τοῦ ἐπισκόπου Γερασίμου, τοῦ ἀπὸ Μετρῶν κληθέντος τὸν Ἰούνιον τοῦ 1783 εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Ἀλεξανδρείας. ¹⁾ Κατὰ τὰ ἄλλα ἠρκέσθη νὰ συστήσῃ εἰς τὸν τότε μητροπολίτης Ἡρακλείας Γρηγόριον νὰ διατάξῃ τὴν διὰ τοῦ διδασκάλου Γ. Χαριοιάδου ἀντιγραφὴν τῶν οὐσιωδεστέρων. Ἄδηλον ὅμως κατὰ πόσον ἐκτὸς τῶν εὐαναγνώστων σημειώσεων τοῦ Γερασίμου ἐκίνησαν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ διδασκάλου ἐκείνου καὶ τὰ χειρόγραφα τῶν προγεγονότων ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν τὰ ἐλαχίστην ὁμοίότητα ἔχοντα πρὸς τὰ γνωστὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ οὐδεμίαν συγγένειαν πρὸς τὴν ὀρθογραφίαν τῆς ἑλληνικῆς ²⁾.

Ἡ πλήρης λοιπὸν διευκρίνισις τῶν ἀνεκδότων κωδίκων τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν καὶ Ἀθύρα ὀφείλεται εἰς τὸν κ. Ἀναστάσιον Σταμούλην ³⁾ διότι κατώρθωσε ν' ἀνακαλύψῃ τοὺς ὡς ἀπολεσθέντας θεωρουμένους κώδικας ³⁾ Τὸ δὲ Ταμεῖον Κ.Κ.Π. ἀνταλλαξίμων, ἐντεταλμένον τὴν περισυλλογὴν τῶν εἰς τὰς λόγῳ τῆς ἀνταλλαγῆς διαλυθείσας Κοινότητος ἀνηκόντων κειμηλίων, συνέλεξε καὶ κατέστησεν τούτους προσιτοὺς εἰς πάντα μελετητὴν. Οὕτω ὁ κ. Σταμούλης διὰ προσεκτικῆς ἀναγνώσεως αὐτῶν παρουσίασεν εἰς τὸν σύλλογον Μεσαιωνικῶν Γραμμάτων κατὰ τὴν ΡΜΒ' τῆς 26 Μαρτίου 1933 συνεδριᾶν ἐκείνου ἐνδιαφερούσας σελίδας ἐξ αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν περισυλλεγέντων τριῶν κωδίκων ἀξιολογώτερος εἶναι ὁ πρῶτος. Ὁ ἀρχαιότερος. Διότι ἐν αὐτῷ εὐρίσκομεν τὰς πράξεις δεκαοκτῶ ἐπισκόπων τῆς ἐπισκοπῆς, ὧν τινες ἐχρημάτισαν κατ' ἐπανάληψιν, βιογραφίας τινῶν ἐξ αὐτῶν καὶ ὡς εἶδομεν, ἀρκετὰς ἱστορικὰς σημειώσεις τοῦ Γερασίμου. Ὁ δεύτερος τῶν κωδίκων περιέχει σχεδὸν ἀποκλειστικῶς πράξεις καὶ σημειώσεις τοῦ Γερασίμου. Τρεῖς πράξεις τοῦ διαδόχου τοῦ Σωφρονίου, ἐν αἷς καὶ τὰ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ἐν Μέτραις παρὰ τοῦ Μακαριώτατου κ. Γερασίμου καὶ τῶν μητροπολιτῶν ἁγίου Λιβύης κὺρ Ἀθανασίου καὶ τοῦ πανιερ. ἁγίου Πελαγονίας κὺρ Συμεὼν πρὸς ἀνταμοιβὴν τῶν πρὸς τὸν μακαριώτατον ὑπηρεσιῶν του καὶ ὀλίγα τινα μεταγενεστέρων ἐπισκόπων.

Ὁ τρίτος εἶναι νεώτερον βιβλίον ἐκ τῶν κοινῶν κωδίκων τῶν κοινοτήτων.

Ἐκ τῶν πληροφοριῶν τοῦ πρώτου κώδικος πλουτίζεται καὶ ὁ χρονολο-

¹⁾ Ἐκκλ. Ἀλ. Τ. ΚΘ' (1909) σ. 395. Ἀποσημειώματα Γερασίμου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μ. Γεδεών, Ἐπετ. Βυζ. Σπ. τοῦ 1930 σ. 163—170. Χρυσοστ. Ἀθηνῶν.

²⁾ Ἐκκλ. Ἀλ. 1909 αὐτόθι. Μ. Γ.

³⁾ Μ. Γεδεών Ἐκκλ. Ἀλ. τ.Α. (1910) σ. 20—22 καὶ τοῦ αὐτοῦ Μνήμη Γανοχώρων ἐν Θρ. Ἱστορ. σ. 109.

γικὸς κατάλογος τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἐπισκοπῆς Μετρῶν ὁ γνωστός ἐξ ἄλλων πηγῶν ¹⁾.

Ὁ κώδιξ οὗτος περιέχει ἐνενηκόντα τέσσαρας σχεδὸν σελίδας ἀριθμηθείσας ἐσχάτως. Λέγομεν περίπου, διότι σελίδες τινες εἶναι ἀποκεκομμένα κατὰ τὸ ἥμισυ. Ἐκτὸς ὅμως αὐτῶν φαίνεται ὅτι καὶ πολλὰ ἄλλα φύλλα ἀπεσπάσθησαν κατὰ καιροῦς. Διότι διακρίνονται τὰ ἴχνη εἴκοσι καὶ δύο ἀπεσπασμένων τοιούτων.

Ἐχει σχῆμα ἐπίμηκες μῆκος 0.30 καὶ πλάτος 0.20 τοῦ μέτρου. Φέρει δ' ἐξωτερικῶς δέρμα καστανόχρουν με ἀκομψα ποικίλματα. Τὸ δέρμα πάντως προσετέθη βραδύτερον καὶ ἀφοῦ εἶχε γίνῃ ἤδη χοῆσις τοῦ βιβλίου. Οὐδόλως δ' ἀπίθανον κατὰ τὴν νέαν αὐτοῦ βιβλοδέτησιν νὰ ἐγένετο καὶ σύγχυσις καὶ μετὰθεσις τῶν γεγραμμένων φύλλων του, ἐφ' ὅσον μάλιστα τὸ βιβλίον ἐσπερεῖτο παντάπασι σελίδων. Οὕτω θὰ ἐξηγεῖτο ἐν μέρει ἡ ἀταξία καὶ μεγάλη ἐν αὐτῷ διασπορὰ τῶν ἐγγραφῶν τῶν κατὰ καιροῦς ἐπισκόπων.

Τὴν ἀταξίαν ἐπέτεινεν ὁμολογουμένως ἡ ἀδυναμία ἢ ἴσως καὶ ποιὰ τις πρόνοια τοῦ ἐπισκόπου Γερασίμου, ὅστις δὲν ἠρκέσθη εἰς τὰς ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ κώδικι ἐγγραφάς, ἀλλὰ τὰς σκέψεις, παρατηρήσεις καὶ κρίσεις αὐτοῦ ἐπὶ τῶν γεγονότων τῆς ἐγγῆς καὶ συγχρόνου ἐποχῆς του τὰς διεσκόρπισε καὶ τὰς διετύπωσε εἰς τὰ κενὰ τοῦ κώδικος τῶν προκατόχων του. Τὴν συνεπλήρωσε δὲ ἡ κακόζηλος ἐπιμέλεια τῶν ἀμαθῶν ἐκείνων οὔτινες ὡς ἀβάκιον τῶν γραφικῶν γυμνασμάτων τῶν ἐχρησιμοποίησαν τὰ φύλλα τοῦ Κώδικός μας.

Ἐκ τῶν νεωτέρων ἐγγραμμάτων ἐπισκόπων εἰς μόνον, ἀντὶ παντὸς ἄλλου ἴχνους τῆς διαβάσεώς του ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς, ἐφιλοδόξησε νὰ μᾶς ἀφίση εἰς τὴν σελίδα 34 εἰς μνημόσυνον αἰῶνιον τὴν μεγαλόπρεπην δεσποτικὴν ὑπογραφὴν του.

Αἱ ἐν τῷ κώδικι περιεχόμεναι ἐγγραφαὶ συμποσοῦνται εἰς ὀγδοήκοντα ἐννέα. Εἰς δὲ πράξεις καὶ σημειώματα προερχόμενα τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπισκόπων, ἔστω καὶ ἀγραμμάτων. Καὶ ἄλλα μὲν φέρουσι σαφῆ χρονολογίαν καὶ ὑπογραφὴν ἐπισκόπου ἄλλα μόνον ὑπογραφὴν καὶ ἄλλα πάλιν φέρουν μὲν τὸν γραφικὸν χαρακτήρα τῶν κατὰ καιροῦς ἐπισκόπων οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν ὑπογραφὴν. Ἐξ ὧν δέκα μόνον ἐγγραφα προέρχονται ἐξ ἀγνώστων.

Ἐκ τῶν ἐπισκόπων τινὲς μὲν ὑπογράφονται ὡς Μέτρων καὶ Ἀθύρων, ἄλλοι ὡς Μέτρων ἢ Μετρῶν καὶ Ἀθύρα καὶ ἐλάχιστοι ὡς Μετρῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Γεράσιμος. Πολλοὶ δὲ δὲν ἀπολείπουν πρὸ τοῦ τίτλου

¹⁾ Ἀνθ. Ἀλεξοῦδη Χρον. κατάλ. ἐν Νεολόγῳ ἐφ. Κ]πόλεως 1892 Ἀπριλ. 30 Χριστ. Κνήτης Ἐκκλ. Ἀλ. 1909 σ. 408.

των να προτάξουν: ταπεινός επίσκοπος.

Αί υπογραφαί των επισκόπων είναι ολόγραφοι, σχεδόν ευνάγιωστοι. Δύο μόνον υπογράφουν διά μεγάλου μονογράμματος, ἐξ ὧν ὑπὸ τὸ ἐν ἀνεκαλύψαμεν τὸν Μαθουσίαν. Ὑπὸ τὸ ἄλλο ἴσως νὰ κρύπτεται ὁ Μεθόδιος τὸν ὁποῖον ὁ Γεράσιμος τάσσει μετὰ τὸν Διονύσιον τὸν Α΄.

Τὰ ἔγγραφα τοῦ κώδικος προκειμένου νὰ ἐκθέσωμεν ἐν συντομίᾳ τὴν ἔννοιαν τοῦ περιεχομένου αὐτῶν, ἐκρίναμεν σκόπιμον νὰ τὰ διακρίνωμεν.

Α΄. Εἰς ἔγγραφα φέροντα χρονολογίαν καὶ υπογραφὴν Ἐπισκόπου ἢ καὶ Μητροπολίτου ¹⁾. Τοιαῦτα εἶναι τριάκοντα δύο καὶ κατανέμονται ὡς ἑξῆς:

1) ἐγκαίτια ναοῦ καὶ θεώρησις ἐξόδων οἰκοδομῆς αὐτοῦ	1
2) ἀπογραφαὶ σκευῶν Ἐπισκοπῆς ἢ ἐκκλησίας	3
3) κατάλογοι εἰσφορῶν ὑπὲρ τῆς Ἐπισκοπῆς	2
4) διακανονισμὸς προσόδου ἀκινήτου	1
5) πωλήσεις ἀκινήτων	4
6) δάνεια	2
7) διάλυσις μνηστείας	1
8) προικοσύμφωνα	1
9) ἄδεια γάμου	7
10) διαζύγια	9
11) λύσις ἀφορισμοῦ	1
12) ἀθώωσις ἱερέων	1

Β΄. Εἰς ἔγγραφα ὑπογεγραμμένα μὲν παρ' Ἐπισκόπου ἀλλ' ἀχρονολόγητα. Τοιαῦτα εἶνε τέσσαρα.

1) μία ἐγκύκλιος πρὸς βοήθειαν ἀποπληρωμῆς χρέους ἐξαγορασθέντος αἰχμαλώτου ἐκ Μετρῶν.

2) μιὰ δωρεά.

3) δύο χρεωστικά δι' ὧν βεβαιοῦνται αἱ ὀφειλαί.

Γ΄. Εἰς ἔγγραφα γεγραμμένα μὲν παρ' ἐπισκόπων ²⁾, μὴ φέροντα ὅμως τὴν υπογραφὴν αὐτῶν, ἀλλ' ὑπογραφὰς ἄλλων κληρικῶν ἢ λαϊκῶν.

Τοιαῦτα εἶναι δεκαεννέα τὰ ἑξῆς.

1) ἀντίγραφα πατριαρχικῶν Γραμμάτων	3 ³⁾
-------------------------------------	-----------------

¹⁾ Τοιαῦτα συναντῶμεν δύο μόνον. Τοῦ Ἡρακλείας Διονυσίου (1704) σελ. Κώδ. 52 καὶ τοῦ Ἡρακλείας Καλινίκου τοῦ ἐκ Νάξου (1722) σ. Κ.88.

²⁾ Ἡ ἐκ τῆς χειρὸς τῶν ἐπισκόπων προέλευσις οὐτῶν μαρτυρεῖται ἐκ τῆς παρβολῆς πρὸς τὸν γραφικὸν χαρακτῆρα ἄλλων βεβαιωμένων ἐγγράφων ἐκεῖνων ἐν τῷ κώδικι.

³⁾ Τὰ δύο εἶναι τοῦ Πατρ. Ἱερεμίου Β' καὶ τὸ ἕτερον τοῦ Πατριάρχου Θεολήπτου Β'.

2) ἀπογραφή σκευῶν τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἐπισκοπῆς	1
3) πώλησις ἀκινήτων	1
4) δάνεια	2
5) δωρεά	1
6) ἄδεια γάμου	3
7) διαζύγια	5
8) διορισμοὶ ἱερέων	1
9) συμβιβασμοὶ	2

Δ΄. Εἰς ἔγγραφα συντεταγμένα παρ' ἄλλων.

Καὶ τοιαῦτα ὡς εἴπομεν εἶναι δέκα ἀφορῶντα τὰ ἑξῆς :

1) ἀφιερώσεις πρὸς τὴν Ἐπισκοπὴν ἢ τὴν Ἐκκλησίαν	3
2) ἀπογραφή ἐκκειμένης κληρονομίας	1
3) διάλυσις ἀρραβῶνος	1
4) διαζύγια	2
5) καταγγελία κατὰ κληρικοῦ	1
6) δήλωσις ἐγκαταλείψεως συζύγου	1
7) δήλωσις μετανοίας ἱερέως	1

Ε΄. Εἰς ἰδιόχειρα Σημειώματα Ἐπισκόπων.

Τοιαῦτα εἶνε εἴκοσι τέσσαρα ἐξ ὧν τὰ δεκαεξὶ τοῦ ἐπισκόπου Γερασίμου.

Προέρχονται δὲ ταῦτα.

α) Ἐκ τοῦ Ἰωσήφ ἐν (1600) καὶ εἶναι κατάλογος προσηλώσεων πρὸς τὴν ἐπισκοπὴν. ¹⁾

β) Ἐκ τοῦ Γεδεῶν δύο (1691). Καὶ τὸ μὲν ἐν ἀναφέρεται εἰς τὰ τῆς χειροτονίας του καὶ εἰς τὰ ἐπακολουθήσαντα ἐκείνην ἔξοδά του· τὸ δὲ ἄλλο εἶναι πίνακες τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς ἐπισκοπῆς. ²⁾

γ) Ἐκ τοῦ Μακαρίου (169b) ἐν ἀναφερόμενον εἰς τὰ τῆς χειροτονίας του ³⁾.

δ) Ἐκ τοῦ ἐπισκόπου Νείλου (1697) δύο. Διὰ τοῦ ἐνὸς ἐκθέτει τὰ τῆς χειροτονίας του καὶ τὰ τῆς καταστάσεως εἰς ἣν εὔρεν τὴν ἐπισκοπὴν ⁴⁾ διὰ δὲ τοῦ ἑτέρου ἐρμηνεύει τὰς λέξεις τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ Γαριζὰν καὶ Γεβὰλ.

ε) Ἐκ τοῦ Μητροφάνους (1712) ἐν. δι' οὗ ἀφηγεῖται τὰ τῆς χειροτονίας καὶ γενεολογίας του ⁵⁾.

1) Κώδ. σελ. 35.

2) Κώδ. σελ. 19.

3) Κώδ. σελ. 27.

4) Κώδ. σελ. 30 καὶ 69.

5) Κώδ. σελ. 87 καὶ 14.

στ) Ἐκ τοῦ Σιλβέστρου (1732) ἔν' ἀναφερόμενον καὶ αὐτὸ εἰς τὰ τῆς χειροτονίας του. ¹⁾

Καὶ τέλος δεκαεὶ ἐκ τῶν σημειώσεων εἶναι τοῦ διακεκριμένου ἱεράρχου Γερασίμου. Ἐκτὸς τῶν δημοσιευθεισῶν ἤδη ὡς εἶδομεν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, ἄξια προσοχῆς εἶναι καὶ τὰ ἑξῆς. «Τὶ οὖν ἂν εἶποι τις περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν» ²⁾). Τὸ ἱστορικὸν τῆς καὶ τὸ 1775 ἐπὶ Σουλτὰν Χαμητ κατεδαφίσεως τῶν ἀνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς ἀνεγερθεισῶν καὶ ἀνακαινισθεισῶν ἐκκλησιῶν, ὅπου τὴν αἰτίαν τῆς ἐθνικῆς ἐκείνης συμφορᾶς τὴν ἀποδίδει εὐσχήμως εἰς τοὺς ἰθύνοντας τὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐκφράζεται μετὰ πικρίας διὰ τὴν κρατοῦσαν στενὴν ἀντίληψιν περὶ τῶν καθηκόντων τῆς ἐκκλησίας λέγων μεταξὺ ἄλλων:

«Ἐπειδὴ εἶναι μία κατάχρησις ἢ σημερινὴ τῶν ἐκκλησιῶν κατάστασις. Καὶ ἂν λαλήσῃ τινὰς πῶς ἢ τῶν δίσκων ἀπαίτησις καὶ ὁ πολλὸς τῶν χριστιανῶν ζῆλος εἰς τὰ τοιαῦτα καὶ τὰ ἀσημένια πολυκάνδηλα καὶ ἡ ἄλλη πολυτέλεια ὅπου ἐξιστῶσι τοὺς χριστιανούς. Εἶναι μία φανερὰ δυσειδαιμονία. Ἐκεῖνος ὅπου τὸ εἰπῆ γίνεται ἄθεος καὶ ἀσεβής. Καὶ νὰ δώσουν ἀπόφασιν νὰ θανατωθῆ ὁ τοιοῦτος εἶναι ὅλοι τους ἔτοιμοι. Οἱ ἱερεῖς ὄχι νὰ τρέφονται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ νὰ δίδῃ ἓνα τόσον.

Καὶ ἂν λαλήσῃ τινὰς. Ἐγίνε μία αἰχμαλωσία τοῦ γένους καὶ καμμία ἐκκλησία δὲν ἠλευθέρωσε κανένα. Προτιμῶσι τὰ ἀσημικά παρὰ τὰς κινδυνεύουσας ἀνηλίους ψυχὰς. Κοντὰ εἰς τὸν ἀθεϊσμόν εὐρίσκεται ἐκεῖνος ὅπου λέγει τοιαῦτα.

Ἄν τύχη νὰ κάμῃ τοιαύτην οἰκονομίαν τινὰς καὶ πωλήσῃ κανδήλας ἢ δώσῃ ἄσπρα καὶ ἀγοράσῃ κανένα σκλάβον κατηγορημένος καὶ διωγμένος. Καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν ὁμήγουριν τῶν χρησίμων. Τέτοιοι εἶναι οἱ σημερινοὶ Χριστιανοί ³⁾. Τὰ περὶ Δυτικῆς ἐκκλησίας ⁴⁾ καὶ ἄλλα τινά.

Ἡμεῖς ἐκ τῶν σημειώσεων τοῦ Γερασίμου θὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα τὸν χρονολογικὸν κατάλογον τῶν ἐν Μέτραις ἀρχιερέων. Ἀλλὰ πρὶν ἢ κλείσωμεν τὴν παρένθεσιν ἡμῶν τῆς ἐπεμβάσεως εἰς ξένον πρὸς ἡμᾶς θέμα, ἂς παραθέσωμεν χάριν ποιικιλίας καὶ ὀλίγα τινὰ ἐκ τῶν τοῦ κώδικος. Εἰς μερικὰ αὐτῶν ὡς σημειοῦται ἐτηρηθῆ ἢ ὀρθογραφία τοῦ πρωτοτύπου.

Σελ. 8 κώδ. κατὰ πιστὴν ἀντιγραφὴν.
ἠνδικυδὸνος θ'.

† κατὰ τὴν σήμερ" ἡμέρα ἡτης ἔς" λᾶ' τοῦ δὶμβρίου
μινός καὶ ἡμέρασαβάτο ἔλθον ὁ Π π κύρ ἀνδρέας τῆ ἐμῆ τάπει-

1) Κώδ. σελ. 88.

2) Κώδ. 46—47.

3) Κώδ. σ. 18, 19 καὶ 27.

4) Κώδ. σελ. 51.

νότητα καὶ ἐλάλησεν ἡμῖν ἦνὰ ἀπέλθω σωματικὸς πρὸς τὸν δημίτριον τοῦ μακροῦνηκῶλα τὸν υἱὸν καὶ ἐξαγορεύσω αὐτὸ ὡς ἡ νόμη διακελεύουσι· κλῖθ ὡς οὐκῆπάρχημη πρίκος πρί! ἐνητῆμῶπολητῆα ὑπίγα ἀτός μου σῶματηκὸς εἰς τ" ἠκήαν αὐτοῦ καὶ ἐξαγόρευσα αὐτον σῶαν ἔχουσα τὰς φρένας αὐτοῦ. ἀπαφήκαι εἰς τ' ἀγιοτάτη ἡμῶν ἐπισκοπῆν. ἀμπέλη ὄν χηληάδω δίο κλήματα ὀπουάνβουλη— μετὰ γνώμην τῆς μρὶ αὐτοῦ. καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ—ἐνόπιον τὸν τημῶτάτον κληρικὸν— τὸν ἐκήσαι εὐρησκομέν' π π κύρ μηχῆλ' καὶ οἰκονόμου' π π ἀνδρέου' καὶ νομοφύλακος' καὶ τοῦ θείου αὐτοῦ γεῶφου καὶ στεφάνουτζουνῆ' καὶ ὅς τις εἶη ἐκεῖνος ἡσκάνδαλῆσε ἡξελεῶσας αὐτῶ ἐκ τοῦ ναοῦ αὐτόν' ἔστω ἀφορ' μένος' καὶ ἀσυγγῶρετος' καὶ μετὰ θάνατον ἄλλητος' καὶ ἡμερῆς αὐτοῦ μετὰ τοῦ προδότουιοῦδα.

† ὁ μετρῶν κα ἀθυρα Διονύσιος

Σελ. 50 κώδ. κατὰ π. ἀντιγραφὴν

† προκαθημεου τῆς ὑμῶν ταπεινότητος ἐλθῶν ὁ κηρίτζη γωργιλὰς καὶ ἔγραψεν τὸ σπῖτ' ὀπου ἀγόρασε ἀπὸ τοῦ κυριακ τοῦ δαέλου ταπεδία λεγόμενα τοῦνα ἀργηρό τονᾶλον μηχαῆλο καὶ τ' ἀδελφῆ τους τ' ῥοδηνῆ καιαπο ἐμρά τους τ' παλασητοῦ καὶ τὸ ἔδωσε πρίκατ' κόρι τουτ' μητόρια— να το ἔχη με τ' ὑγία τους ἀνώγεα δίο καὶ τωαχοῦρη ὀπουεῖνε στοῦκλυβά σιμά' καὶ τὸν ληνὸ καὶ τὸ περιβόλη ὄλο νὰ το ἔχη με τ' ὑγία τος διαπρί τοις—καὶ νὰ μὴν ἔχουν νὰ κάμουτα ἄλα πεδία ἀποκήνοτοσπίτι τήποτη καὶ τὸ μαγαζῆ να εἶνε δικόμου καὶ εἰς τοῦτο ἐγράφη καὶ στὸν σερὸν κόνδα =ἐνετι ἀχημη ἀπριλήσου ιδ.

ἰνδεικτίονσι 1

Εἶνε τοσπίτι σιμά στ' ἐπισκόπ † μέτρ νεόφυτον

Κώδ. Σελ. 30

αχψζ'. Φεβρουαρίου πρώτη τῆ ἁγία καὶ μεγάλη τεσσαρακοστῆ τὴν ἡμέραν τῶν ἁγίων θεοδώρων ἔγινεν ἡ χειροτονία καὶ ἠλθαμεν εἰς ταῖς Μέτραις Φεβρουαρίου ὀκτώ καὶ ἠύραμεν τὴν Ἐπισκοπὴν βουλιασμένην ὡσάν δὲν ἠθέλεν ὅμως με τὴν θεῖαν πρόνοιαν καὶ δεύτερον με τὴν βοήθειαν τῆς Παναγίας ἐκαλοπίσαμεν τὴν ὅσον ἦτο τὸ δυνατόν μας. † ὁ Μέτρων καὶ Ἀθύρας Νεῖλος—τόσον ἄφησαν καὶ ἐγάλασεν ὡστε ὁ κύρ Γεδεῶν καὶ κύρ Μικάριος ἐκάθησαν ἔξω εἰς τὸ μαχαλά καὶ ἄφησαν τὴν Ἐπισκοπὴ καὶ ἐμπαιναν οἱ σκύλοι ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ ἄλλο. Με ὄλον τοῦτο δόξα τῷ ἁγίῳ θεῷ ἡμῶν ἡμῶν ὅπου μᾶς ἔδωσε νόησιν καλήν.

Κώδ. σελ. 75.

† Προκαθημένης ἡμῶν ταπεινότητος συνεδριαζόντων τῶν τιμωτάτων κληρικῶν ἐλθῶν ὁ Παναγιώτης ἀπὸ χώραν ὠξέκλησι ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως, ζητῶν λαβεῖν δευτέραν γυναῖκα ἐκ τῆς ἐπαρχίας μας. Ἐμεῖς μὴ θέλοντες δοῦναι θέλημα ἤφερον μάρτυρας καὶ ἐμαρτύρησαν πῶς τὴν ἐπῆρε Τοῦρκος τοῦ Σούμπαση ὁ γραμματικὸς διὰ γυναῖκά του. Καὶ ἔτζι ἐβάλαμεν ὁμοφύριον καὶ πετραγῆλιον καὶ ἀφωρίσαμεν αὐτοὺς καὶ εὐαγγελικὸν ὄρκον.

Καὶ ἐμαρτύρησαν ὅτι ἔτζι εἶνε ἡ ἀλήθεια. Καὶ εἰς τοῦτο ἐδώσαμεν ἄδειαν λαβεῖν δευτέραν γυνὴ Μαριάν ἐκ τῆς Ἐπαρχίας μας. Καὶ εἰς τοῦτο ἐγράφη ἐν τῷ παρόντι κόνδικι ἐν ἔτει αχμη! ἐν μηνὶ Δέκεβρίου ε' Ἰνδ. α'

† Μέτρων Νεόφυτος

Δημήτρης μάρτυρας ἀπὸ τῆ χώρα ἐκείνη υἱὸς Βλάκωλάσκαρις ὅπου ἔχει τὸ τζεφθῆλικι ἐκεῖ.

† Γεώργιος ἱερεὺς σακελλάριος

† Ἰωάννης ἱερεὺς χαρτοφύλαξ
κ. ἄ.

Σελ. 79 κατὰ πιστὴν ἀντιγραφὴν.

'Ἐν ἐτοί ἔτος 1664

† προκαθομιένου της εμῆς ταπεινότητος σουν δοιαζόντον καὶ τον εβλαβεζάτον κλοιορκὸν 2 ὑεραῖον ἐλθῶν ὁ θαδορῆς με τα τη σηβοῖων του την ζοιπουλία ὑκία θέλοισα καὶ βούλαιο κατέπροεστε τονε βλαβεστάτον κληρικὸν καὶ τον τοιμωτάτων ἄνερον καὶ ἔστρεξαν καὶ ὠθεοδορῆς καὶ ὁ ζοιπουλία καὶ ἐχωροίστικαν αναμεταξοι καὶ εἰς τοῦτο ἐδόσαμ' καὶ μὴ ἀδια μέχον ταῖς σοιναλοῖ λούς τοῦστοι καὶ εἰς τοῦτο κατεζρόθη εἰς τὸν τοιμωτάτων κληρικὸν καὶ εἰς τους εβλαβεζάτους ὑερε εἰς το κοτοικα.

† Τιμόθεος.

Κώδ. Σελ. 93.

† Τὴν σήμερον ἡμῶν προκαθημένου τῆς ἡμῶν ταπεινότητος καὶ τῶν τιμωτάτων κληρικῶν ἐλθῶν ὁ Θεόδωρος ἀπὸ Μωρητῆ τῆς Κάλαβρυτας ἀπὸ χωρίον λεγόμενον τοῦ Μηνᾶ. καὶ ἐζήτησεν λαβεῖν γυναῖκα εἰς τὴν ἐπαρχίαν μας. Καὶ ἐξητήσαμεν τον ἵνα μὴ ἔχη ἕτεραν γυναῖκα καὶ ὁμολόγησε μὲ βίρος ἀφορισμοῦ. Πᾶς ἐπάντρεψίν τον οἱ γονεοὶ του. ἀμὴ αὐτὸς ἦταν ἀνήλικος καὶ δὲν ἐγνώριζεν. καὶ ἐδωσίν τον γυναῖκα ἐπτάπαιδι γρηά. κοὶ διὰ τὸ θέλημα τοῦ ἀγά τοῦ Ὅστα καὶ τὴν βίαν ἐκείνου. Δίδομέν τον ἄδειαν λαβεῖν ἕτεραν γυναῖκα νόμιμον.

Καὶ εἰς τοῦτο ἐστρώθη ἐν τῇ παρόντι κόνδικι ἐν ἔτει αχλβ'.

† Μέτρων καὶ Ἀθύρων Ἱερόθεος.

† Ἀναστάσιος ἱερεὺς καὶ οἰκονόμος μέτρων.

† Θεοδωρῆς τοῦ Θωμᾶ † Δημήτρης τοῦ Ἰωάννου.

† Ἀντόνης τοῦ Παπᾶ.

Κώδ. Σελ. 14.

† αφια'. Μαῖου κ' ἐξηροτονήθηκα ἐπίσκοπος Μετρῶν καὶ Ἀθύρα Μητροφάνης. εὐρήκα στὴν Ἐπισκοπὴ ἕνα γκούμη πέρνει ἕνα μέτρο. ἕτερον γκούμη καὶ ἕτερον ἕνα τέντζερον πέρνει νερό τρεῖς ὀκάδες ἕτερον μικρούτσικον πέρνει νερό τρεῖς ὀκάδες ἕτερον μικρούτσικον πέρνει νερόν μᾶ ὀκᾶ. ἕνα καζανόπλο ὀκάδες τρεῖς κοὶ μισή. ἕνα παλαιὸ ἀγγεῖο ὅπου ἀναλύουν κεριὰ μᾶ ὀκᾶ καὶ ἕκατὸ δράμια καὶ μᾶ κεψέ καὶ ἐν στρώμα καὶ ἕνα χαλί παλαιὸ πολὺ καὶ ἕνα χαλί τουρκικὸ ὅπου προκυνοῦν ἀπάνω καὶ ἕνα χουλιὰρι τζιμισιρένιον καὶ ἕνα ποτήρι. Καὶ στὸ μαζι δύο βουτζια παλαιὰ πολλὰ πέρνουνε ἀπὸ μέτρα 2. καὶ μᾶ βουτζέλα παλαιὰ διὰ κριθάρι εἶνε καὶ ὄχι καλό.

Σελ. 19 κατὰ πιστὴν ἀντιγραφὴν.

† 1691—σεπτεβρίω—6 ἡμέρα κυριακὴ εἰς τὸ μετόχι, τῶν σειναιτῶν—ἐξεροτονήθηκα, ἀρχιερε, ὄντ' πρωτοὺς ὁ ἅγιος Ἡρακλ' καὶ ἕτεροι δύο ἀρχιερεῖς καὶ ἠύραμεν χρέος, γο. 900 εἴγουν ἕνακώσια, τὰ ὅποια εἶναι ὄλλα χρέ τοῦ προεμοῦ, ἐπισηπου διονυσίου, ἄνποτε νὰ μᾶς ἀξιώση ὁ κύρ νὰ κάμωμε τὴ διόρθωσιν καθῶς ἀγαποῦμεν ἡμεῖς καὶ ὄλλοι οἱ χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχί.

† ταπεινὸς ἐπίσκοπος μετρῶν Γεδεῶν

Σελ. 33.

† Προκαθημένης τῆς ἡμῶν ταπεινότητος μετὰ τῶν τιμωτάτων κληρικῶν καὶ ἱερέων ἦλθεν ὁ Γεώργιος τοῦ Ἰωάννου ὁ ποτέ παράνομος. Καὶ ἐζήτηε μετάνοιαν ὠραίαν. Καὶ ἐμετανόησεν ἐξ ὄλης καρδίας ὅτι ἐχωρίσθη τῆς γυναῖκος ὅπου εἶχεν παράνομος. Βλέποντας καὶ ἡμεῖς τὴν καλὴν του προαίρεσιν καὶ τὴν καθαρὴν μετάνοιαν καὶ ἐξομολόγησιν. ἐδέχθη καμὲν τον καὶ ἐβάλαμεν τον εἰς ἀφορισμὸν καὶ αὐτόν καὶ τὴν γυναῖκα εἰς ἀφορισμὸν καὶ εὐαγγελικὸν ὄρκον. ὅπου λές νὰ μὴν εὐρεθῆ μετὰ τὴν εἰς ἀμαρτίαν. Καὶ εἰς τοῦτο τὸν ἐσυγχωρήσαμεν νὰ εἶνε μὲ τούς χριστιανούς καὶ νὰ σβένει εἰς τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τὴν χριστιανικὴν τάξιν. Καὶ εἰς τοῦτο ἐγράφη ἐν τῷ παρόντι κόνδικι τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς Μετρῶν καὶ Ἀθύρα Ἐν ἔτει αχλζ' Ἰνδικτ. Ε.

† Μέτρων καὶ Ἀθύρων Ἱερόθεος

† Κωνσταντῖνος σκευοφύλακας καὶ οἰκονόμος

† . . . . . πρωτόπαπας καὶ σκευοφύλαξ

κ. ἄλ.

Κώδ. Σελ. 88.

† Ἀρχιερέτεσσα εἰς τὰ ,αψκγ' Μαῖω διὰ χειρός τοῦ ἡμετέρου γέροντος ἁγίου Ἡρακλείας κυρίου κυρίου Καλλινίκου. Παραίτησιν ἔδωσα τοῦ πρὸ ἐμοῦ κύρ Μητροφάνους γρόσια πεντακόσια. Ἀναδεξάμεν καὶ παρ' αὐτοῦ χρέος γρόσια 500 ἦτοι πεντακόσια. Τῶν μποσταντζίδων

γρόσια 200 και τοῦ ἄρχοντος κυρίτσι Ἀθανασάκι κιοιρτζήμπασι γρόσια 300 ἦτοι τριακόσια. Ἔδωσα εἰς τὴν νέαν οἰκοδομὴν τῆς ἐπισκοπῆς τῆς ἐκκλησίας και τῶν κελλιῶν γρόσια 500 ἦτοι πεντακόσια. Καί δύο πουργιά παρὰ ἐβδομηντα πέντε γρόσια ἤγουν ἐνεακόσια εἴκοσι πέντε γρόσια εἰς τὴν χειροτονίαν μου και εἰς ἔξοδα ἦτοι πεσκέσια και ἐτέρων ἐξόδων. Μὲ ἔγιναν τὰ πάντα πουργιά τέσσαρα και γρόσια 425 ἤγουν τετρακόσια εἴκοσι πέντε. Ἦλθα εἰς τὴν ἐπιτροπήν Ἰουνίου β' και τὴν εὐρῆκα γεγυμνωμένη παντελῶς μέχρι και τῶν καρφίων ἀπὸ ταῖς θέσεις· τὰ ἐπῆρεν ὁ πρὸ ἐμοῦ κύρ Μητροφάνης. Καί ἄφισε μόνον ἓνα χαλί μικρὸν ζιντζιαντὲ καταξερκιμένον παμπάλαιον και ἓνα μεντεράκι μικρὸν και ἓνα καζανάκι τρίπιον· Καί ἔστω εἰς φανέρωσιν.

Ἐπὶ ἔτος ,αψκγ' Μαῖω

† ὁ Μέτρων και Ἀθύρα Σίλβεστρος

Κώδ. Σελ. 88.

Σίλβεστρος ὁ Στανιμαχιώτης τοῦ χωρίου τῆς Φιλιππουπόλεως ἐπαρχίας, δούλος τοῦ κύρ Καλλινίκου. Οὗτος εἶχε τὸ τῆς κεφαλῆς δέρμα μετὰ τῶν τριχῶν ξεκολλημένον ἀπὸ τὸ κόκκαλον τοῦ κρανίου διότι ὁ κύρ Καλλινίκος καθημέραν ἀπὸ τὰς τρίχας τὸν ἐσήκωνε και τὸν ἔρριπτε κατὰ γῆς. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ ἴδιος Σίλβεστρος ὡς εἶναι τοῦτο οὐχὶ φύσεως ἀλλὰ τῆς βίας και τοῦ θυμοῦ και τῶν φιλεκδικῶν χειρῶν τοῦ Καλλινίκου. Ἀποθανὼν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ,αψιδ' Μαρτίου θ' μετὰ δὲ τρίτον ἔγινεν ἡ αὐτοῦ ἀνακομιδὴ παρὰ τοῦ μετὰ τρίτον ἔτος χρηματίσαντος ἐπισκόπου κυροῦ Μεθοδίου τοῦ νῦν Ἡρακλείας τοῦ και ἐξαδέλφου μου. Καί ἐπρόσταξε νά τεθῶσι τὰ ὀστά αὐτοῦ ἔξω εἰς τὸ μπατζέν ὅπου εἶναι ἡ δάφναις ¹⁾.

Σελ. 87

Ἔτος ,αψιβ' ἦλθα ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν Ἰουνίου 15 καινούργιος ἐπίσκοπος Μητροφάνης Μέτρων και Ἀθύρα και ἤδρα εἰς τὴν ἐπισκοπὴν δύο βαρέλια πέρνονν ἀπὸ εἴκοσι πέντε μέτρα κρασί. Μιά βουτζέλα παλαιά και μία βουτζέλα μισή ὅπου πατοῦν τὰ σταφύλια, ἓναν τετζερὲ μεγάλο και ἓνα μικρούτζικο ¹⁾² ὀκά και δρόμα ρ' δυὸ κούρια τοῦ νεροῦ ἓνα καζανάκι και ἓνα χάλκωμα ὅπου χύνουν κεριά μέ τῇ χουλιάρη και ἓνα στρώμα και ἓνα πολά παλαιό χαλί μικρό και ἓνα ταλιούρη ἄστρο και ἓνα χουλιάρη και ἄλλο ὄχι· και ἓνα ποτήρι και τρία παλαιὰ σεντούκια τὸ ἓνα εἶχε μέσα δέκα ὀκάδες κάρβουνα. Ἀφότης ἔκαμεν παραίτησι ὁ κύρ

¹⁾ Ἐκ τῶν σημειώσεων τοῦ ἐπισκόπου Γερασίμου.

Νεῖλος ἀπὸ νῆσο Ἄντρο ,αψια' Μαῖου πρώτη. Ἔκαμε παραίτησι Ἰνδικτιῶνος δ' και ἐπῆρεν μέ τέχνη πονηρά τὸ μπατίκι τῆς Μέτραις τῆς ἐπισκοπῆς γρόσια 120 ὅτε ἐφημέρευεν ὁ παπᾶ λάμπος και ὁ παπᾶ Γιαννάκης τῆς Ε' Ἰνδικτιῶνος και σὰν χειροτονήθηκα ὕστερον τὸ ἔμαθα και δὲν μπόρεσα νά κάμω τίποτες,

† Μέτρων και Ἀθύρα Μητροφάνης

Σελ. 83.

Ἔτος ,αψιβ' ἐχειροτονήθηκα Μέτρων και Ἀθύρα Μητροφάνης Μαῖου 21. Ἡ πατρίδα μου ἀπὸ χωρίον Πρωῖτες, τοῦ Μανώλη γυιός. Ἡ μητέρα μου Ρόδα μία τοῦ Γιώργη Τζορμπατζῆ κόρη. Ἡ μετάνοια μου εἰς τὸ Ἅγιον ὄρος ἀπὸ τὴν ἁγίαν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος Χριστοῦ.

Σελ. 37.

Κατὰ τὸ ,ζοκα' ἐν μηνί Δεκεμβρίου γ' τῇ ἐμῇ ταπεινότητι ἐλθοῦσα γυνὴ ὀνόματι Κυριάκω ζητῶν σιφανωθῆναι εἰς δεῦτερον λαβεῖν ἄνδρα ὀνόματι Ἰωάννης τοῦ Νομικοῦ ἐκτός δὲ τῶν χωρίων τῆς ἐπαρχίας Μέτραις. Ἡ δὲ αὐτὴ Κυριακὴ ἐκ τῆς Τριπολιτζᾶς ἐλθοῦσα ἐκ νόμου ἡλικίαν ἔλαβεν ἄνδρα νόμιμον τὸν Κυριαζῆ τοῦ Σταθῆ ὀλίγον δὲ χρόνον ἐποίησε και ἔτεκε παιδίον ἄνερ και ἔτελεύτησε ὁ ἄνῆρ ὁμοίως δὲ και γεννηθὲν παιδίον και δὴ τὸ λοιπὸν ἐκ τῆς πολλῆς πείρας εἶπε ὅτι θέλω γιὰ νάστε μοναχοί, και οὐκ ἐγένετο ἀλλὰ οὐδὲ εὐχὴν οὐδόλος ἔλαβεν, μόνον μέ μελωνωμένη. Ὑστερον ὡς εἶδομεν ἐζήτησε τοῦ λαβεῖν ἄνδρα. Διὸ ἐξετάσαμεν ἀκριβῶς τὸ πρᾶγμα και ἐμαρτύρησαν πρῶτον δὲ ἐν ἱερομονάχοις πρωτοσύγγελος κύρ Νεκτάριος και Πιευτινός (Ἐπιβατινός;), ὁ εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν βουλωμένο ἐφημέριος, και ἄλλοι δὲ μετὰ βαρέως ἀλύτου ἀφορισμοῦ και ὄρκου ἐμαρτύρησαν τὸ ἀληθὲς δι' ὃ ἐδώσαμεν ἄδειαν και ἔλαβε νόμιμον ἄνδρα ὡς εἴπωμεν Ἰνδικ. α'.

Ταπεινός ἐπίσκοπος Μέτρων και Ἀθύρων μονόγραμμα ¹⁾

Ἐνταῦθα τόρα μήτε ὄνομα τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ βουλωμένου φαίνεται, τῆς ἀθλιότητος μεταξύ τῶν ἑκατὸν ἐξήκοντα χρόνων νά μή φαίνεται κἄν ἕχνη ἀρχαιότητος, λέγεται δὲ ὄνομα ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸν τσεσμὲν ὡς φαίνονται και μερικαῖς πέτραις ²⁾.

¹⁾ Ὁ ὑπὸ τὸ μονόγραμμα εἶνε ὁ Μαθουσάλας.

²⁾ Ἡ σημείωσις εἶναι τοῦ Γερασίμου,

Σελ. 58.

† Κατὰ ἡδ' ¹⁾ ἔτος ἐν μηνὶ Μαΐῳ ἰνδικτικῶνος α' ἡμέρα Κυριακὴ ἐλθὼν ὁ Σίμος μετὰ τοῦ Ἑβραίου καὶ τοῦ Σωλόμου καὶ τῆς γυναικὸς Μάλκου εἰς τὴν ἀδελφὴν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐπούλησεν τὸ ὀσπήτιόν του τὸν Σίμον δι' ἄσπρα χιλιάδες θ' καὶ ἐπῆρεν τις δ' καὶ ἀπόμειναν οἱ ε' νὰ τις ἐδόση τοῦ χρόνου τὴν πρωτομαγιά νὰ καθίσῃ μέσα ὁ Ἑβραῖος ἕως τὴν πρωτομαγιά, καὶ τότε νὰ πάρῃ τις ε' χιλιάδες καὶ νὰ ἔβγῃ καὶ τὸ σπῆτι νὰ ἔνε τοῦ Σίμου. καὶ ἂν μετανοήσῃ ὁ Σίμος νὰ χάνῃ καὶ τις δ' χιλιάδες τὰ ἄσπρα καὶ ἂν μετανοήσῃ ὁ Ἑβραῖος νὰ ἔνε τὸ σπῆτι τοῦ Σίμου χαμένο καὶ εἰς τοῦτο ἐγράφη διὰ τὸ βέβαιον ἐν τῷ παρῶν κώδικι ἐνέπροσθεν τῶν ἀξιολύτων μαρτύρων. εἰς πίστωσιν μαρτυροῦν.

† ὁ Μέτρων καὶ Ἀθύρων Γερμανός

† ὁ παπᾶ Οἰκονόμος † παπᾶ Μορφίνης

Σταμάτης διάκος. Μανωλήτσης. Θωμᾶς κανοτζῆς

Θωμᾶς Χυτήρης. Ἀλέξης. Χαιρέτιος. Γρηγόρης κ. ἄλ.

† Κατὰ τὸ ἡβ' ἰνδικτικῶνος ἰβ' ἐν μηνὶ Γεναρίου ἰβ' ἡμέρα Σάββατο ἔδωκε ὁ Γεώργιος ὁ Μυλωνᾶς ἄσπρα α τὸν Ἰωάννην τοῦ παπᾶ θεολόγου τὸν υἱόν δι' ἀνάγκας τοῦ ἁγίου Δημητρίου δίχως κάματο καὶ ἕνα μάρτυρες.

† Μέτρων καὶ Ἀθύρα Γερμανός. Μητροφάνης

Δημήτριος Ζάμπογλου. Ἰωάννης Ταχύς

Δούκας. Γρηγόριος

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ¹⁾

Περιέχονται δὲ ἐνταῦθα πράξεις καὶ λόγοι τῶν ἐν Μέτραις χρηματισάντων ἀρχιερέων ἀξιολογώτατοι ὡς ἔστιν ἰδεῖν τῷ ἐπιμελῶς ἀναγνώνα θέλοντι, ἀρχεται δὲ ἀπὸ Γερμανοῦ πρό ἑκατὸν ἐννεήκοντα χρόνων χρηματίσαντες.

Μεθ' ὧν	Διονύσιος
εἶτα	Μεθόδιος
ἐπομένως	Γεδεὼν
ἐφεξῆς	Ἰερόθεος
ἀκολούθως	Μακάριος

¹⁾ Ἐχει παραλειφθῆ τὸ ζ. Ἡ παραλείψις αὕτη παρατηρεῖται καὶ εἰς ἄλλα τινὰ ἐγγράφα τοῦ Γερμανοῦ.

²⁾ Κωδ. σελ. 83.

μετὰ τοῦτον	Ἰωσήφ
ἔπειτα	Ραφαήλ
ἀμέσως δὲ τούτου	Μανασῆς
ἄλλος τις	Ἰερόθεος
ὁ δὲ μετὰ τοῦτον	Νεόφυτος
παρὰ πόδας δὲ	Τιμόθεος
κατόπιν	Παρθένος
ὑστερον δὲ	Διονύσιος
ἀλλὰ καὶ ὁ ἐκ τῆς Ἀνδρου	Νεῖλος
καὶ ὁ Ἀπρωτήτης ὁ καὶ κασάπης	Μητροφάνης
εἶτα καὶ ὁ Στανιμαχιώτης	Σίλβεστρος
ὑστερον δὲ διεδέξατο	Δωρόθεος
μετὰ τοῦτον δὲ ὁ κύρ	Μεθόδιος
εἶτα ἐγὼ	Γεράσιμος

Καὶ κλείει ὁ κατάλογός του μετὰ τὴν ἀπέναντι ἰδιοχείρον σημειώσιν του.

Κατὰ τὸ ἀψξά (1761) Φεβρουαρίου α' χειροτονηθεὶς παρὰ τοῦ κύρ Μεθοδίου Ἡρακλείας τοῦ καὶ ἐξαδέλφου μου.

Εἰς τὸν ἀνωτέρω κατάλογον προστεθήσαν δι' ἄλλης χειρός τὰ ἑξῆς:

παρὰ πόδας ὁ αὐτάδελφος αὐτοῦ	Σωφρόνιος
μεθ' ὧν ὁ ἀνεψιός αὐτῶν	Μελέτιος
ὑστερον δ' ἐγὼ	Γαβριήλ

καὶ ἐξακολουθοῦν νεαὶ προσθήκαι εἰς τὸν κατάλογον ὡς ἀκολούθως:

Ὁ δὲ κύρ Γαβριήλ προβιβασθεὶς εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Σκοπίων, ἀφῆκε τὴν ἐπισκοπὴν ἣν καὶ ἀνεδέχθη τῷ αὐλβ' (1832) ὁ κύρ Θεόκλητος, κατόπιν ὁ ἐκ Πανίδου Ζαχαρίας 1845—1861 καὶ πάλιν ὁ Σάμιος Θεόκλητος 1861—1865 τούτου θανόντος ὁ ἐξ Αὐδημίου Ἀνθίμος

Ἐν τούτοις παρὰ ταῦτα ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἐγγράφων τοῦ κώδικος προκύπτει ὅτι ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν διήλθον ἀπὸ τοῦ 1577 καὶ ἐφ' ἑξῆς κατὰ χρονολογικὴν σειρὴν, ἐκτὸς τοῦ ἀχρονολογήτου καὶ ὑπὸ μονόγραμμα κεκαλλυμμένου ἐπισκόπου, οἱ κάτωθι δεκαεπτὰ Ἐπίσκοποι: ἑξ ὧν εἰς δις καὶ ἕτερος τρίς.

Πράξεις

Ἐπογενεαμ. ἀνυπόγραφ. Παρατηρ.

Διονύσιος	1577—1581	1	3
Γερμανός	1582—1587	6	8

Μαθουσίαλας ¹⁾ 1593	1		τὸ α'
Μανασῆς 1598	1	2	
Ἰερόθεος 1600	1		τὸ α'
Ἰωσήφ 1604 - 1610	3		
Μαθουσίαλας 1613	1		τὸ β'
Παρθένιος 1614	1		
Μαθουσίαλας 1616 - 1618	2		τὸ γ'
Ἰερόθεος 1632—1646	3	2	τὸ β'
Νεόφυτος 1648	2		
Τιμόθεος 1649—1664	4		
Ραφαήλ 1676	1		
Ἄνθιμος ²⁾ 1683	1		
Διονύσιος 1685	1		
Γεδεών 1691	1	2	
Μακάριος 1965	1		
Νεῖλος 1697 - 1711	3		
Μητροφάνης 1712—1722	1		
καὶ Σίλβεστρος 1728—1744	1		

Εἰς τὴν σειράν ὁμοῦ τῶν Ἐπισκόπων, δέον ἀπαραιτήτως νὰ συγκαταριθμηθῶμεν ἐπὶ τῆ βάσει τῶν κειμένων τοῦ κώδικος τὸν Γεράσιμον (1761—1783) μετὰ τῶν δύο προκατόχων τοῦ Δωροθέου καὶ κυρ Μεθοδίου καθὼς καὶ τὸν Γαβριήλ μετὰ τῶν δύο παρομοίων του τοῦ Σωφρονίου καὶ Μελετίου. Θὰ ἦτο λίαν τολμηρὸν νὰ ἀμφισβητήσωμεν τὴν ἀκρίβειαν τῶν τῶν πληροφοριῶν τῶν δύο ἐκείνων κληρικῶν διὰ τοὺς ἀμέσους προκατόχους των.

ΜΙΛΤ. ΣΑΡΑΝΤΗΣ

¹⁾ Τὸ ὄνομα τοῦ Μαθουσίαλα, ὅστις ὑπογράφει διὰ μονογράμματος, μᾶς τὸ ἀποκαλύπτει τὸ πρακτικὸν τοῦ Παρθενίου. Κώδ. σ. 37 β'.

²⁾ Περὶ Ἄνθιμου γίνεται μνεία καὶ εἰς τὴν σελ. 41 τοῦ Κώδ.